

Posudek na bakalářskou práci

Autor: Adam Zdražil

Název: Kritóne, Asklépiovi jsme dlužni kohouta

V bakalářské práci si kolega Zdražil klade otázku, co může znamenat enigmatický výrok v závěru dialogu Faidón. Volí po mém soudu adekvátní postup. Tedy nejprve v první části a druhé shrnuje nejrozšířenější interpretace a ukazuje jejich možnosti a meze. Ve třetí části poskytuje stručný, ale výstižný výklad kontextu výroku, tedy základních témat dialogu Faidón, čímž si připravuje půdu pro čtvrtou část a závěr, v níž představuje vlastní čtení výroku: nemocí, z níž jsou všichni účastníci dialogu najednou uzdraveni je dle něho *misologie*. Účastníci – jak kolega Zdražil píše – nejsou nutně *přesvědčeni* o nesmrtelnosti duše, jsou však vyléčeni z toho, že na slovech a myšlenkách nezáleží, že nejde o jejich *pravdivostní hodnotu*, ale o *praktický význam*. Jsou tedy vyléčeni z přesvědčení, že myšlenka je jako vor: člověk si má vybrat tu nejspolehlivější a na té proplout životem. Sókratés sice všechny účastníky rozhovoru nepřesvědčí o nesmrtelnosti duše (to, že již nikdo nepodává námitky, neznamená, že souhlasí), ale přesvědčí je o tom, že má smysl pokračovat v dialektickém kladení otázek a odpovědí, jimiž se očišťuje mínění a dospívá se k pevnému vědění, které není nahodilé a vratké jako nějaký vor.

Autorova interpretace je po mém soudu přesvědčivá a způsob, jakým argumentuje, dává smysl. Oceňuji také to, jak pracuje s primární i sekundární literaturou. Na přetřes přijdou studie z časopisu *Classical Quarterly*, ale ani na nich není kolega Zdražil závislý. Pojednává jejich teze s porozuměním, ale také s přiměřeným odstupem. Trochu menší odstup si – zdá se mi – drží od Patočkových přednášek, které prostupují jeho výkladem Faidónu, ale i to je na bakalářské úrovni pochopitelné a přijatelné.

Je škoda, že nenaplněn zůstal autorův ústní příslib, že kapitolu bude věnovat také symbolickým významům kohouta, což mohlo být pro přiměřenou interpretaci přínosné a odkrýt tak další významovou vrstvu textu (proč právě kohouta?), pozornost mohla být také věnována významu Asklépia.

Ačkoli podtitul práce slibuje interpretaci, autor se úplně vyhýbá jakékoli teorii interpretace. Předkládá sice možné způsoby čtení, ale tak trochu alibisticky tvrdí, že posouzení její pravdivosti je na samotném čtenáři (s. 49). Nepřímo se tím tedy říká to, že tato interpretace nechce být konkurenční vůči jiným interpretacím (i když konkurenční implicitně je), ale právě čtenář sám si musí vybrat tu, která mu přijde nejpřesvědčivější. Proč by si měl ale čtenář vybrat *jednu interpretaci*? Je možné, že Platón, autor takových literárních kvalit, si nebyl vědom *polysémantičnosti* svého textu a pluralitě možných interpretací? Domnívám se, že polysémantičnost je v tomto případě Platónovým rozhodnutím a záměrem. To tedy znamená, že Platón nám záměrně poskytuje několik možných interpretací výroku a pozorný interpret musí přistoupit na jeho hru s mnohovýznamovostí, respektive vrstvami významu a pokusit tuto hru s významy vysvětlit.

I když například připustíme, že autor má pravdu a Sókratés pociťuje vděčnost za uzdravení účastníků z *misologie*, nelze přece přehlédnout a tak snadno zavrhnout ono nápadné převrácení významu smrti a života, které celý dialog prostupuje, započíná samotnou filosofickou rozpravu (61c-d) a dává tak oprávnění nietzschovské interpretaci. Proč se ono vyjádření vděčnosti Asklépiovi odehrálo právě tehdy, když již Sókratés necítí ani bolest ani slast?

Podobně je zřejmé, že jedinou nemocí, kterou by Asklépios ve své tradiční roli mohl vyléčit, je nemoc Platónova (59b), která je zde uvedena jistě s nějakým autorským záměrem. Nemá se

tím říci třeba to, že skutečnou odpověď na misologii neposkytnul Sókratés ale až skutečně uzdravený Platón, který tím také zachránil Sókratovu filosofii? Z čeho lze ostatně odvozovat, že účastníci jsou skutečně vyléčeni z misologie, když je jejich výroky a jednání stále usvědčuje z toho, že je výklad nepřesvědčil a to dokonce natolik, že se Sókratés na závěr uchýlí k mýtu? Kritón a další neustále upadají do propasti emocionality tak jako jeho žena, kterou Sókratés nechal odvést, aby nerušila dialektickou rozpravu o důležitém. Není právě to, že se nepřítomný Platón sám – bez Sókratova přímého působení – uzdravil z nemoci a misologie tím skutečným zažehnutím misologie všech přítomných? Zdá se mi, že Platónovo uzdravení tak může být důvodem Sókratovy vděčnosti, neboť právě ono zachraňuje filosofii. Platón tak předkládá legitimizační narativ své filosofie a základu nauky o idejích jako odpovědi na Sókratovo elenktické tázání. Filosofie je zachráněna nejen tehdy, když předpokládá obecné jazykové formy, které jsou zakotveny v univerzalitě myšlení a užívání slov, ale v nadsmyslové říši věčných jsoucn. Nemůže tomu být pak rozuměno dokonce tak, že my všichni – i čtenáři – včetně Sókrata samotného tak vděčíme za záchranu filosofie a sókratovského podniku právě Platónovi, který je vlastním strůjcem celého fiktivního narativu o Sókratově posledním dnu? Jsou to tedy vzájemně se vylučující interpretace? Nebo představují spíše vrstvy významu ve smyslu origenovské hermeneutiky? Nebo jim je třeba rozumět nějak jinak? Zdá se mi, že i po napsání této práce tak zůstává stále mnoho otázek nezodpovězených, ale právě to, že autorova práce vzbuzuje diskuzi, je nejlepším svědectvím o její kvalitě.

Práce rozhodně splňuje nároky kladené na bakalářskou práci a navrhuji ji hodnotit jako **výbornou**.

Milan Hanyš, Ph.D.

27. ledna 2016